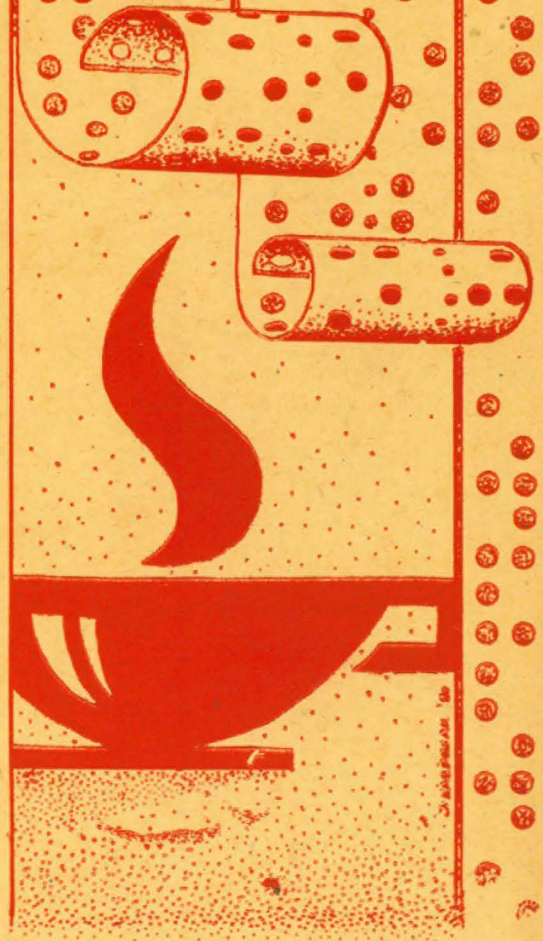

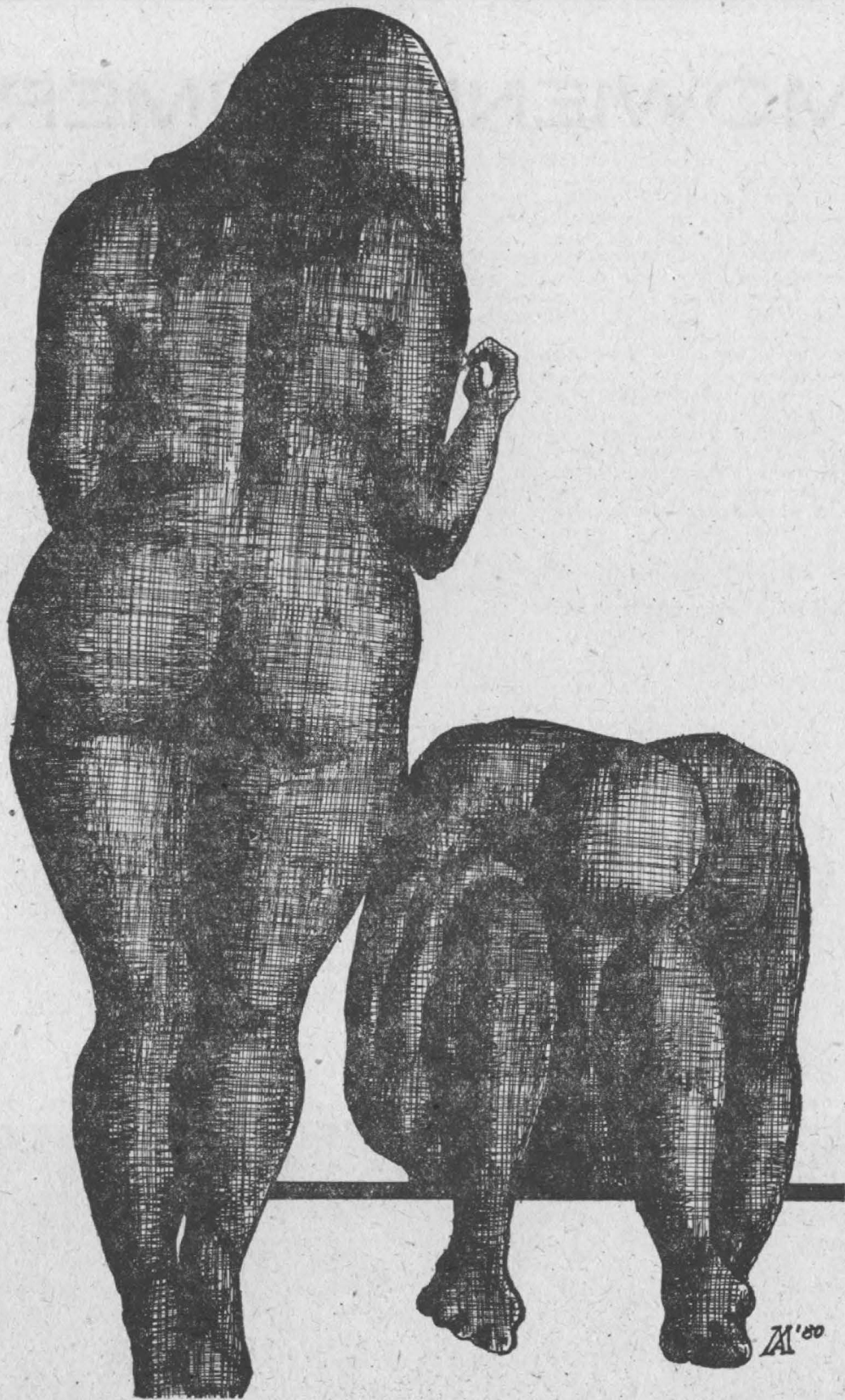
FAKTOR

**JEDNODNIÓWKA KLUBU DZIENNIKARZY STUDENCKICH
SOCJALISTYCZNEGO ZWIĄZKU STUDENTÓW POLSKICH
ZARZĄD WOJEWÓDZKI W ZIELONEJ GÓRZE**

**NIE JESTEŚMY
BY SPOŻYWAĆ
UROK ŚWIATA
ALE PO TO
BY GO TWORZYĆ
I PRZETACZAĆ
PRZEZ CZASY
JAK SKAŁĘ ZŁOTA**

K.I. Gałczyński

NUMER *poetycki* **Debiuty:**
 NOWE wiersze - E. URBANŃSKA **Z. KUCZKA**
 M. Sidorowska **H. WEBER** : poeci z innych
 OMÓWIENIA I RECENZJE : środowisk ; G. Rydzewska
 INTERESUJĄCA **GRAFIKA** i fotografia ; **URWIEŚ...**

OMÓWIENIE NUMERU

Obecny numer „Faktora”, w czasie spotkań redakcyjnych nazywany poetycko-fotograficznym, nawiązuje ideą monotematyczności (choć można mówić o dwóch tematach wiodących) do wydanego ongiś, w kwietniu 1978 roku. numeru literackiego.

Różnice są oczywiście widoczne — brak dyskusji nad istotą poezji i najmłodszego pokolenia literackiego, są również zmiany personalne. Działającą wtedy „Kometę” oraz „Klub 54” reprezentują dziś tylko wiersze Eugeniusza Koniecznego i Andrzeja Webera.

Szczególnie interesujące są dokonania Webera, prezentowane w pierwszej części („autorzy po debiucie w Faktorzach”) pisma. Weber w poszukiwaniu własnego świata wybrał ten baśniowy, wypełniony złym snem i okrutną fantazją, widoczny i odczuwany w niepokojącym „Porodzie węża”: aż dostrzegł na progu długi kształt wyczuł rybki odór bijący z ogona (...) (...) i uniósł lepkie cielsko w dłoniach oświecił ogniem i pocałował z czułością pierworodnego. Dużo też okrucieństwa samoucniciwającego, w erotyku „Magdalena wstępująca w niebo”, niepokojącym odwagą obnażania:

magdalena (...)
wymawia szepcąc imię kochanka
który czeka
w wysokich pokojach na pierwszy dzwonek
rozkoszy dotknięty wargą
najcieńszego dźwięku.

Weber jest oryginalny wyobraźnią i myślą, ale formalnie nie eksperymentuje, nie rozwija się — układ nagina do słowa.

Obok dwóch wspomnianych nazwisk pierwsza część zawiera cykl wierszy Ewy Urbańskiej oraz „Egzaltacje albo rymy z formaliny” Marii Sidoroskiej. Próby poetyckie Urbańskiej, najciekawsze w numerze, opatrzone mottem:

Cokolwiek by mogło nazwać się we mnie
chwilą jest
która nie zaznała czasu.

to próby bardzo już dojrzałe, obolałe obserwacją życia i strachem przed odkrywaniem prawdami. Przekazy urzekają metaforycznością-oniryczne, ekspresyjne zwidy, gdy „półkuliście śpiemy pod sobą nieulistnieni „i w czasie przeszłym” jak razem staliśmy pod łzami a jak palcami szukaliśmy ognia we włosach”. Sprzyja to filmowemu odbiorowi tej poezji, obserwacji kolorów implikowanych przez obrazy przepływające ponad świadomością, bo wiersze Ewy łatwiej przeżyć, i to przeżyć głęboko, niż na przykład, przetłumaczyć na język fabuły. Powtarza się w tych wierszach strach przed upływem Czasu („za mało” wciąż), powtarzają się również błękity i niebieskości, a wszystko ogarnia kobiecy urok. Obrazowość całego cyklu ma wymiar — czy charakter — kubistyczny; świat pobierany z magazynu części zamiennych. Charakter-

ystyczny jest „Wejście pierwsze”: „noga jak akapit”, „język wypływa z zupy ust”, „szelki strachu”, i „męki wełnianych pałaców” — świat halucynacji. Stawiane pytania nie są zawieszane przez autorkę w niemądrej próżni, ale napotykają na przeszkody — dawane samej sobie, uspokajające, sceptyczne i gorzkie odpowiedzi.

Inny jest charakter wierszy Marii Sidoroskiej, które krytycznie, a i poetycko, opatrzyła ona tytułem „Egzaltacje”. Bo też marzenia sennie, dziwnie ziemskie i mocno „stożące na nogach” są rzeczywiście egzaltowane. Łatwo przyswaja je wyobraźnia — są realistycznie obrazowe. Chwilami pobrzmie wa w tych wierszach echo stylu Pawlikowskiej z „Niebieskich migdałów”:

Dziewczynka sama w ogrodzie nocą
Księżycu martwa poświata
przywraca życie umarłym światom
złośliwą jak prawda mocą.

Sympatycznemu (sic!) odbiorowi tego poezjowania sprzyja chyba głównie owe „rymy z formaliny”, świadomie i wytrwale poszukiwane przez autorkę.

W drugiej części tematycznej prezentują się młodzi twórcy debiutujący na łamach „Faktora”. Dla Zbigniewa Łuczki, Ewy Rynkowskiej, Anny Koniecznej i Urwiesia jest to debiut w pełnym tego słowa znaczeniu. Na wyróżnienie zasługuje oryginalny, choć jeszcze prymitywizujący Z. Łuczka, którego wierszowanie tkwi w życiu codziennym i do jego spraw się odwołuje. Zastanawiająca jest próba zagłuszania przykrych pytań w „Kołodzie rodzinnej” czy „O pewnym archeologu” ironią przypuszczeń i rozwiązań:

Później umieści mnie za szybą
chroniącą członki od wandalii
a ja mu będę ręką kiwał
jakbyśmy się od dawna znali.

Przypomina to Gałczyńskiego z „Zielonej Gęsi”, ale bardziej gorzkiego. Zastanawiam się, czy Zbyszek dobrze czułby się w roli np. autora tekstów kabaretowych?

Wiersze Rynkowskiej, Koniecznej i Urwiesia to wzory typowych przystanków i prób łapania oddechu w labiryncie POEZJI. Bez obrazy — młodzi ludzie poszukują jeszcze środków wyrazu i tkwią w poetykach przerabianych w szkole średniej. Ciekawy niepokój znajdujemy u Koniecznej, niestety ubogi formalnie:

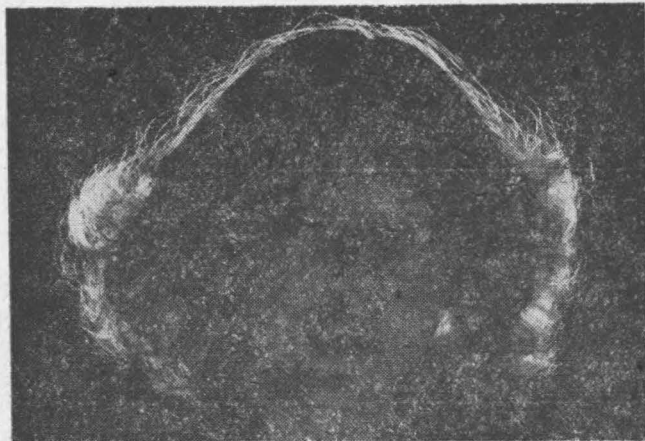
Uczę się
Twojej nieobecności
przy stole
na ulicy (...)

(„Uczę się”)

MALGORZATA KOWALSKA

FOT. KRZYSZTOF MALTA

FOT. MAREK BARTOSZEWICZ

OD AUTORKI

1. Przede wszystkim nie jestem poetką. Będę zastaniała się przed ciosem pięścią. (Myślę, że jest to naturalny odruch wszystkich, którzy chcą jeszcze coś zrobić, nie tylko dla siebie, którzy boją się momentu nazwania, bo przecież wtedy można by było czuć się zupełnie usprawiedliwionym).

2. Piszę wiersze, które są jak ja.

Ten bolesny ekshibicjonizm jest konieczny, abym mogła zawsze być otwarta wewnątrz tego, co nazywamy światem. Co otwarte jest we mnie,
Struga czasu.

3. Poezja nie umiera.

Jest córką Czasu.

Powstaje ze zgrzytania zębów i z krwi, której nigdy dosyć. Dotyka rzeczywistości oczyszczając ją z wszelkich aktów półprawdy. Przechodzi przez nas, jak burza piaskowa zostawiając cząstki siebie.

4. Moje wiersze są na etapie tworzenia człowieka pełnego. Niech zostaną na długo.

Niech lepią słowa małe i duże, wstydlive i bezczelne.

5. Grzechy moje wszystkie.

EWA URBAŃSKA

EWA URBAŃSKA

Motto:

„Cokolwiek by mogło nazwać się we mnie
chwilą jest
która nie zaznała czasu”

(„O powrocie”)

Ile się żyje
wokół obu dłoni
od palca do palca
Ile liczb zawiera zdanie
od pierwszego krzyku dziecka
po obojętność zgody
Ile się żyje rozumem
a ile skąd
za mało

Powiem widziałam twarz bez mięśni
Mięśnie bez twarzy widziałam
nie opowiadaj bajek na dobranoc skoro
noc jest za ciemna za częsta noc
zaciska palce na oku
jeszcze się żyje jeszcze się chodzi
mówi się halo mówi się wciąż
mało tak słowa nie ważą jak złom

a kiedy wyjdę prawie niebieska na drogę
niechaj korona nie ciąży na znak obrazu

WEJŚCIE PIERWSZE (fragment)

Noga jak akapit tysiąc razy język
wypływa z zupy ust
a błękitny jak dynie ogromne w dół ciągną się
po szelkach strachu na sześcioro
zostanie po nas
półkoleście śpimy pod sobą nieulistnieni
w mękach wełnianych pałaców gdzie oddech sięga
za horyzonty śpimy pod sobą co godzinę
Weszliśmy w akapit a mówisz
noga to nie jest zbyt długa rzecz

EWA URBAŃSKA

KOMENTARZ DO LETNIEJ MIŁOŚCI

Z wyglądu konstrukcja z trawy przetykana białymi
plamami

To tylko skóra może tak mruczeć we wnęce
okna długimi palcami sięga przez horyzont poza
tym jakie układne wnętrze prawie obrazek
dobrane kolorystycznie do ściany
pozbawionej części zamiennych
Żaden dźwięk nie uszkodzi plastycznej figury
z trawy przetykanej a ręką przyśniętej do ziemi
twarzy gdzie oczy nie zawsze otwarte
umarłe przyczajoną radością w górę uciekły
sierpnie bez opalonych skór
bez tkich długich snów na nieprzystojnie żyjącej
ziemi która przyjmuje w siebie kochanków
otwiera się dla nich by zamknąć w ciepłe
olbrzymiego zadowolenia
z radością psa lasi się ziemia

Jak myśleliśmy pod drzewem że to w gąszczu staniemy
na baczność ku bramom ciał naszych. Było tak. Jak ra-
zem staliśmy pod łzami a jak palcami szukaliśmy ognia
we włosach, Pamiętam kosz pomarańczy ubrany wstąż-
kami z kwaciarni gdzie na ulicy pada deszcz jak pod-
cięty krzak do stóp. Utrudzeni byliśmy. Pamiętam szła
kobieta w długim płaszczu i te warkoczyki na starej głó-
wie jej dwa wyrzuty sumienia za grzechy młodości. Na-
sze. Pamiętam ktoś powiedział że się całował ze śmiercią.

A jakże czas się rodzi, a jak odległość. Moja głowa jak
liana tam się wygina skąd oddech je składam. Na ołtarzu
jak syna pod nóż.

A jakże iza biegnie co mówi u celu wędrowni.

Jakimi słowami się broni. Z jakiej ty matki. Z jakiej ty
matki. Z jakiej ty matki oprawco.

ZAPEWNIENIE

Warto na czole pod czołem przed
czolem
mieć takie miejsce gdzie można
trochę
pożyć między ósmą a inną
rano wypić mleko i wieczorem
pacierz
chleptać Stróża pożerać palcem
u nogi kiwa tobie
oczolomamionemu

NAJCZYSTSZY ŻAL

Coś nabrzmiewa wewnątrz
to pęcznieje Czas
urasta do
sięga do
głowy pajaca wśród kart
a jego głowa jak ja
a w jego głowie pajak lka
synonimy

To tylko szyderstwo
choć z wierzchu subtelnie

najczystszy żal

dojrzewa

FUNKCJA ZASTĘPCZA

Stary kocie na śmietniku zawsze
znajduje się stare koty jedni

mówią

Brazylia a drudzy że smród

więc

rano do Brazylii a tam kot jest mój
a jakże

wybiórczo potraktowali przyjaciele

więc

nie pij więcej Ewo bo sama widzisz

a jakże

EWA URBAŃSKA

EROTYK: w nadzieję

I Zamysł

Budzę się rano ze śmierci wyciągam łapę z puchowych
ust pełno dookoła

W związku z tym niech
zapalą się świece kocim błyskiem
utulone
niech będą zazdrości przy stołach
pod chmurą winogron niech usta czekają
na deszcz w nim tyle mądrych minut
a osobisty Anioł zaniemógł
często choruje na niź i nocą ogrzewa skrzydłami głowę
zakłada włochaty płaszcz ze wzgórza pewnej pisarki

Marii N.

Po tym nadejście chwila jaśnienia
nad jeszcze pachnącym grobem snu niekiedy
budzę się ze śmierci ramiona w górę

II Nie jest aż tak: Plan erotyku

Na gazecie leżą rekwizyty twojej młodości
skrzydeł nikt nie podcina
a król — błazen nie jest aż tak garbaty

Miejsca masz dosyć

bo kiedy zaczną się chłody kto ogrzeje
oczy

Cztery bezczelne proste po kątach
rozstawiasz dni Życie się kurczy
Powiedz że nie

Czyje to siatki kto kłusuje w żrenicy
obroń królestwo swoje a będzie
odpuszczone zbyt młode

III W nadzieję:

Jeszcze zakwitną ręce stokrotnie
nad legowiskiem z włosów
nad brzegami luster w których rośnie dom
ze spojrzeń naszych cudzysłów
w zamkniętym obrazie skóry
Zakwitną ręce oddechem pełnym
to chłód to miejsce na niebo
Po okręgu dotykam siebie ustami wypunktowana
chwila czekania
Jeszcze zakwitną ręce jak codzienna litania.

Linia ciała, zapis snu

Pastelowe ciało kobiecie zasypia
w popiele sypialni tam łożo ogromne
wyciąga sen ciała jak całopalenie
na nieutulone pomruki rzesami
nakłada głaskanie światła coraz dalej
wchodzi biała palcami rozchyła włosy
i tu natychmiast wpływa fala
drugą goni leniwie pachnąca
przestrzennie kobieca jesteś
kiedy z tyłu głowy zsuwasz
całodzienne zmęczenie układasz
w kostkę i do szafy
a to wszystko w czterech ścianach
niewypieszczonych błękitami
kładzie się linią przerywaną
tu i ówdzie w sen ciała zapada
kobieta

O powrocie

Zawsze się wraca do tych samych ludzi
zmarszczek i znaków na twarzy
niedawno poznanej panuje półmrok
usta niby lekko rozchylone ale chciwe
łapiące każdą minutę naszego gapiostwa.
Kupujemy nowe domy rodzimy nowe dzieci
Wracamy zarzucając ramiona na własną szyję.

Nazywa się to czasem urlopem po rozum
Człowieku jeżeli mam teraz sto lat
Cokolwiek by mogło nazwać się we mnie
chwila jest
która nie zaznała czasu

EWA URBAŃSKA

DECYZJA

(Wejście trzecie w optymizm)

Ewa nosi przeważnie spodnice zmiennocieplne humory
bez rękawiczek
Nigdy nie bywa pierwsza nie starzeje się z czasem tylko
smutnieją jej zmarszczki wokół oczu okrągłych jakby z
nich miała dwie kule ziemskie
Nimi właśnie Ewa czasami podejmuje decyzję a potem
przyciska do nich ostre palce i nie mówi nic więcej
Ewa nie była hebrajska do dnia kiedy horyzont zbliżył
nieoczekiwanie swoje ręce
Zrozumieli się oboje zbliżając się łagodnie ku sobie
On wszystkowiedzący wysłannik natury
Ona nie całkiem jeszcze pogodzona

Jutro jak zamknięci ludzie w kapeluszach
Jak sprzedawca lodów na ulicy między zebrami
Jak zepsute wodociągi
Jak autobusy i tłumy kobiet memento
Jak ci którzy w ramach dzisiaj
Jak oni będą memento kiedy nie wiadomo komu i co do
tego
Będzie Optymizm jak wielka baba w chuscie
Będzie uśmiech w najezonym słowie
Będzie spokój na wiejskiej zabawie z żerdziami
Będziemy Sami.

(fragment)

(Urodzona znów)

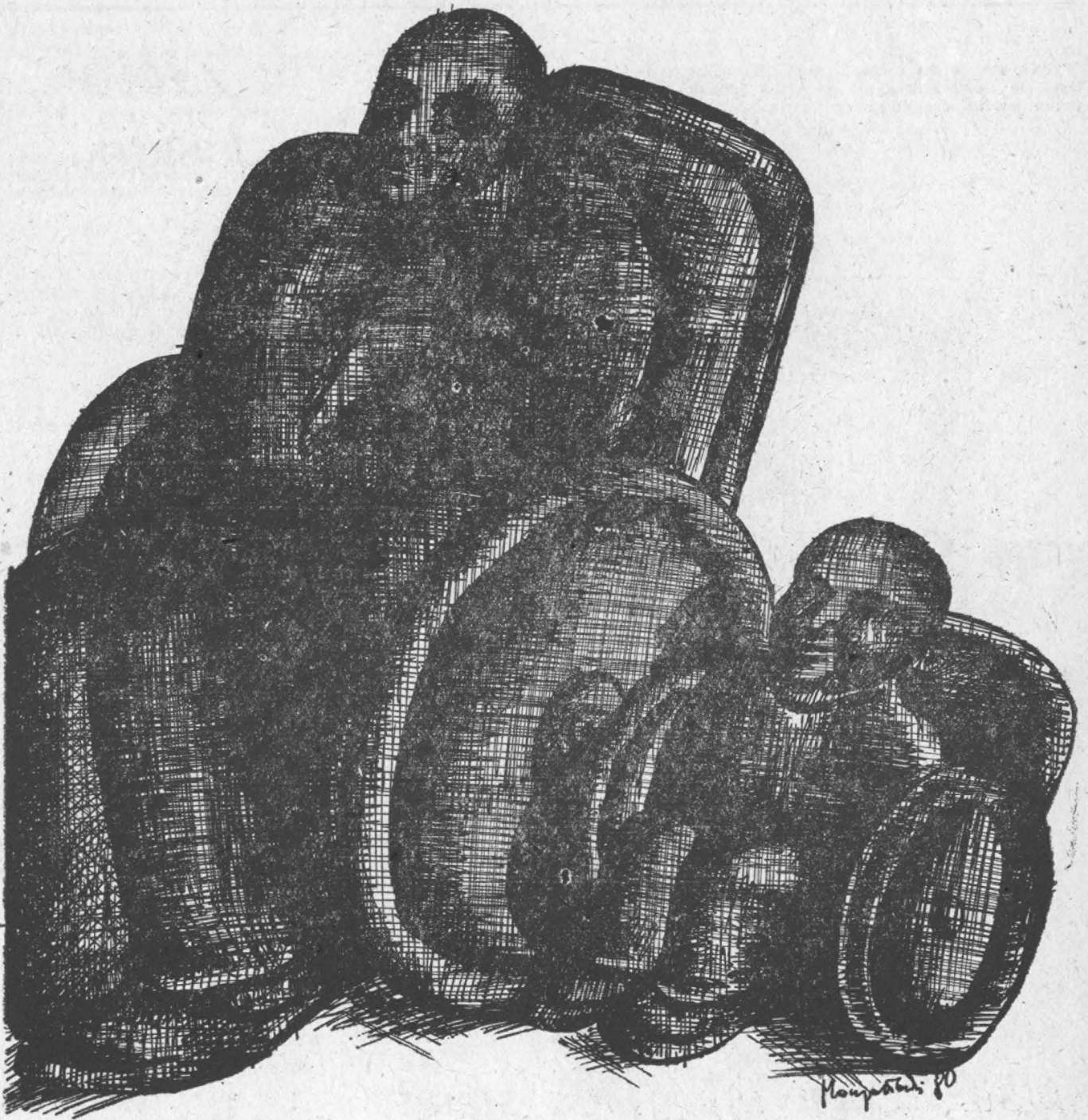
Jeszcze mnie nie ma chociaż wróciłam
z kraju gdzie dużo się milczy Tam za czysto było
by tchu nabrać na lata chude
Jakże uśmiechać się będę do lustra
jak kupować sukienkę kiedy ręce zostawiłam na stole
za mną a mnie jeszcze nie ma
Mówią nie oglądaj się jakże
mam się zachować To nierealne a ładne
nawet kwiaty obok kieliszka takie gładziutki
Już: jeden zero po całym targu
jeden zero dla śmierci

Kupczyłam duszą panie jasiu krew się przelała
czy to tak boli na tym straganie same ciała pa —
— a — nie jasiu i moje się rodzi jak na płótnie z kresek powstają zmarszczki
wie pan a potem
jest niebiesko i deszczu kieszeń i jabłka i cała głowa mówi urodzona znów

Ni-kogo nie ma w tym po-koju oprócz ciężkiego światła
a jednak męczy się i ściany się męczą
wszystko
Nie iluzja to jest praca i ciężko
a najwięcej ów absolut co znów jest
obdarty ze skóry

EGZALTACJE ALBO RYMY Z FORMALINY

MARIA SIDORSKA

(motto)

Wydaje mi się, że o poezji powiedziano już wszystko, co było do powiedzenia, nie wszystko jednak, co było do przemilezenia, zostało przemileżane...

Złota jesień...

Purpurą liści ocieka
jesieni ciało
lono ciężarne w słowo

Zawisły nieba nad ozlekiem
chmurą nabrzmiała
barwą burzy stalową

Dziewczyna w sadzie kwiat żywi
warg swych kamminem
by do wiosny nie skonał

Strach modlitwę wykrzywił
gdy krew popłynię

trwaj ciężo urojona

Impresje z wystawy Leśmiana

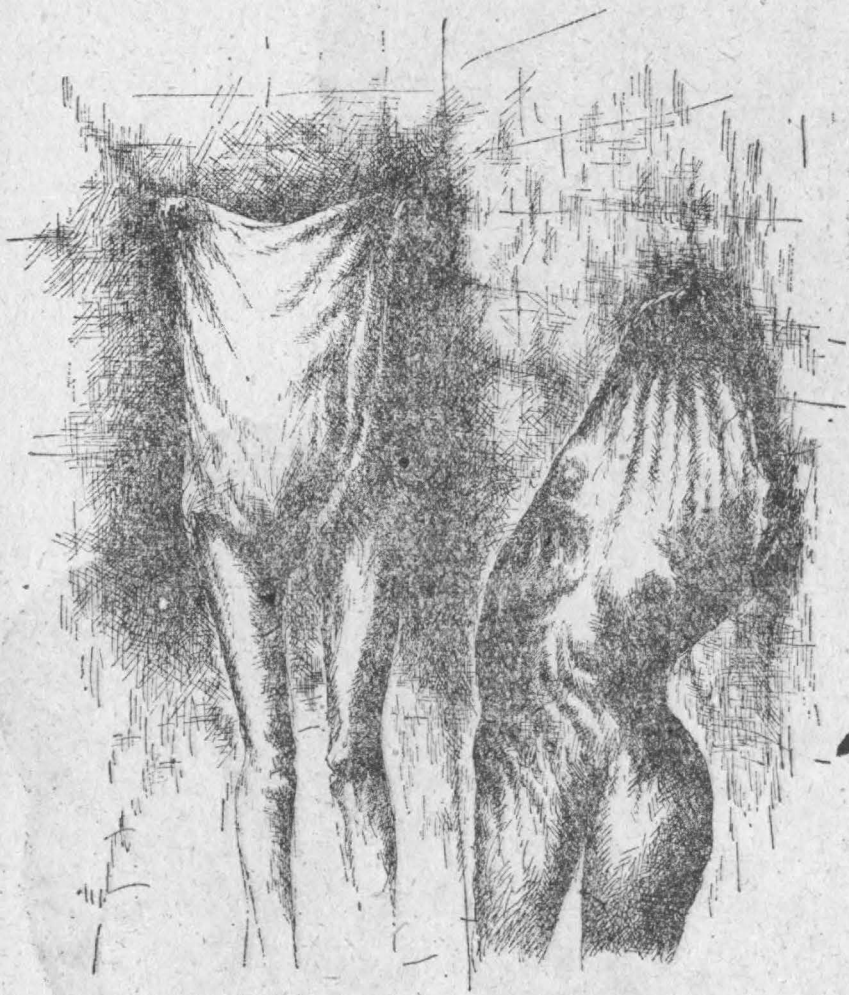
W ciemnym salonie wystawowym
Leśmianem względność czasu
nasiała łąką seledynową
która do nóg się łąsi

— ◇ —

Względnością łąki osaczona
jabłko gryzę z nadzieją
że może uda się nie zatonać
w twoim bez dna spojrzeniu

— ◇ —

Lecz tracąc oddech głowę schylam
ciężką myśli nieładem
że spletanego ciszą motyla
karmi się wonią jabłek

RYS. RYSZARD RYCZKOWSKI

Melodramat stary jak świat

I znów mnie zostawiły dla snu
twoje oczy
pośród ciszy natrętnej jak ograny
temat
w towarzystwie zwierciadła,
księżyc i nocy
co dramat pustki zmienia w banalny
poemat

Więc pytam głupie lustro
rozpaczliwym krzykiem
niepotrzebnej nagości sytego już
ciała
Po co księżyc i gwiazdy i noc ze
słowikiem
rekwizyty dramatu rozłączonych
przedziałów

Dziewczynka sama w ogrodzie nocą
Księżycą martwa poświęta
przywraca życie umarłym światom
złośliwą jak prawda mocą

Dzień nierealny we śnie się skulił
Chlusnęło ciszą jak wiecznym
smutkiem

a ona sama taka mała
w białej jak kłamstwo koszuli

Drzewa długimi jak noc palcami
oplotły piekło i ziemię
w białej koszuli nieprzebrnie
pewnie
przez gęstej ciszy realizm

A ptaki którym we śnie koszmarnym
podcięto skrzydła białe
już nie uwierzą przez wieczność całą
że jest dzień biały naprawdę

SEN

W tym śnie pełno
krzywych dróg i krzywych luster
no a ludzie
zezowate noszą oczy tu
na codzien

W tym śnie dzieci
kamieniami walą z krzykiem
w psy bezdomne
i nie wiedzą że istnieje Bóg
na codzien

W tym śnie ludzie
wcale nie śpiewają kołęd
a wieczorem
nigdy nie składają rąk
na codzien

W tym śnie dziwnym
na ulicy się nie gada
o pogodzie

W tym śnie nigdy nie ma świąt
na codzien

*** HALINIE

Zostałabym już pewnie
po drugiej stronie snu
po tamtej stronie lustra
gdyby nie to że głód
jest jeszcze we mnie
ogień mnie jeszcze parzy
a ciało drży od chłodu
kiedy zostawiam je
w nieskończoności łóżka
by uciekało w sen
od snów pochodu
wśród ciemnych korytarzy

Zostałabym już chyba
po drugiej stronie snu
po tamtej stronie lustra
gdyby nie to że nóż
jak śnięta ryba
zbyt śliśka aby ważyć
a krew jest rubinowa
jak wino albo krew
i karmi zwiędłe usta
by z głodu mogły mrzeć
jak jasne słowa
pośród słonecznych twarzy

FOT. JANUSZ KASPRZAK

ANDRZEJ WEBER

Poród węża

objawiła mu w nocy swoją brzemienną wezbraną kopułą
brzucha i tkwiła nieporuszenie na przekór
gwiazdom lejącym z łoskotem
długie światło nienasyconej boleści

aż nadszedł czas porodu jak uśmiech
tańczących samic i zbiegły się zewsząd z ciężkimi
sutkami rozlewając białe wino na ciemne
klepisko szalasu

czekali noc całą na głośny oddech rozciętej jutrzynki
gdy nagłym śmiechem szakał
oblizal im stopy w purpurowej łunie
niewiasta porodziła węża

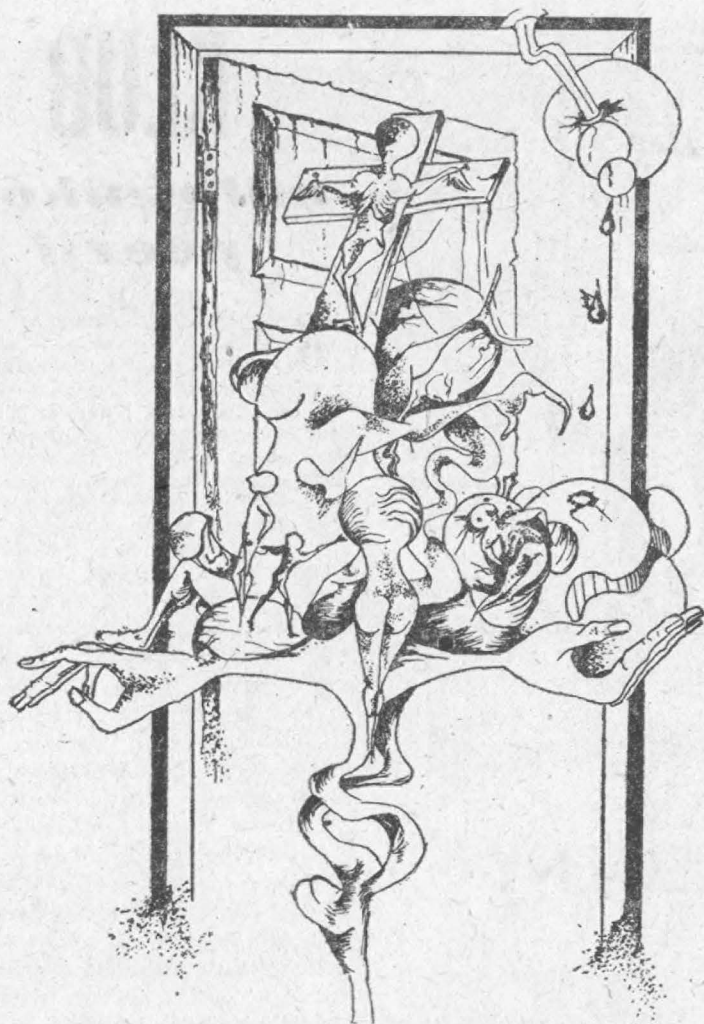
i rwała włosy z bólu cięższym od pięści
okaleczyła twarz ciernistymi palcami śmiech
jeno unosił się z bagien podchodził do uszu wszędzie
widzieli pełno oczu swojego dziecięcia

szukali go w dziuplach obumarłych figowców
spoczone zwierzęta nie były
na jego tropie zamienili ciała w otwarte sidła
łapali się sami za słowa daremnego głosu

aż dostrzegł na progu długi kształt wyczuł rybi
odór bijący z ogona już miał rozdeptać
ciężką piętą roztrzaskać spiaszczony pysk
lecz pohamował nienawiść

tknięty nagłym podszeptem pochylił się
nad stworzeniem i uniósł
lepkie cielsko w dłoniach oświetlił ogniem
i pocałował z czułością pierworodnego

RYS. MIROSLAW CZEKAŃSKI

Magdalena wstępująca w niebo

jedzie biała karetą
po bezsennej drodze do malowanego
pałacu ze smutnej bajki

magdalena ukwiecona liczy
w palcach długie minuty
srebrnego różańca
wymawia szeptem imię kochańka
który czeka
w wysokich pokojach na pierwszy
dzwonek
rozkoszy dotknięty wargą
najcieńszego dźwięku

zapala światła w zaciemnionym
sercu już bieżą
ciężkimi schodami już dudnią
w studni echa
publicznej miłości otwarte drzwi
prowadzą do siebie zmęczone ciała

przed świtem są najbliższą
rozgrzanej gwiazdy zdejmują
skórę nocy ostatnią

magdalena wstępuje w niebo
kochanek na krzyżu płacze

Concerto grosso

koncert

nieskończony deszcz
skrzypiec podpływających do
pierwszych

rzędów
długimi strumieniami
smyczków przemoczone suknie
pań i buty panów
odświeżenie błyszczące

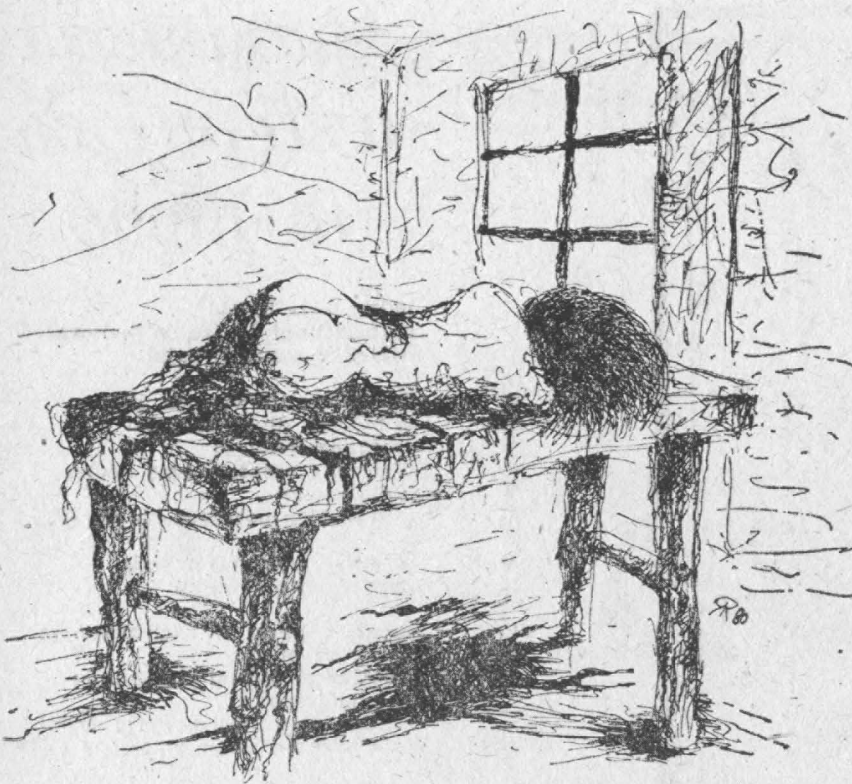
koncert
ulewa strun na nie osłonięte
głowy dzieci w dalszych
rzędach wszędzie
wilgoć
wciskająca się między stłoczone
ciała

na trzecim balkonie

koncert

utopiony
w powodzi rąk

ANDRZEJ WEBER

RYS. RYSZARD RYCZKOWSKI

EUGENIUSZ KONIECZNY DO G...

Po co tam iść
kiedy kałuża
moczy stopy
Po co to widzieć
kiedy to minęło
Po co to słyszeć
kiedy słów brakuje
Jedno co wiem
to żyć po to

by mieć prawo
do miłości
i mieć prawo
być kochanym
albowiem miłość nie jest
naszym obowiązkiem
lecz szansą
daną raz naprawdę

ODJEŹDŹAJĄC ZOSTANĘ

(Ani i Joasi)

W pośpiechu
te słowa serdeczne
kładę
bo za chwilę
w kierunku: Italia
jadę
Szczelnie upycham
chwile smutne i złe
a jedną rzecz
najgłębiej chowam
aż na serca dnie —
tęsknoty prostej i że
Ku Wam blisko mi tak

że aż pograża mnie
szlak
Do ziemi włoskiej
jeszcze nie znanej
ale papieskiej —
jako i polskiej
tam
z Wami się dostanę
bo obie jesteście mi bliskie,
kochane
odjeżdżając z Wami
zostanę

(przed wyjazdem do Włoch)

KLUB miłośników poezji

W publikacji „Studenckie Grupy i Kluby Poetyckie — wiersze, manifesty, samookreślenia” wydanej w 1979 r. z inicjatywy Redakcji „Nowego Medyka”, nieco miejsca poświęcono „Klubowi Poetyckiemu WSInż” z Zielonej Góry. Wszyscy zainteresowani mogli zapoznać się z manifestem Klubu, w którym własną poezję określa się jako: „ucieczkę przed wkraczającą w nasze życie z całą swoją nachalnością technicyzacją”.

Wkrótce po ukazaniu się wcześniej wspomnianej publikacji „Klub Poetycki WSInż” zawiesił swoją działalność, a o poezji w WSInż. niewiele było słychać. W obecnym czasie sytuacja nieco poprawiła się w związku z „ujawnieniem się” kilku osób piszących. Tworzy się nowa grupa poetycka, w skład której wchodzić członkowie dawnego „Klubu Poetyckiego WSInż.” oraz członkowie działającego ostatnio „U Ojca” „Klubu Miłośników Poezji”. Nowo powstający klub opiera się na manifestacie, założeniach programowych grupy, o której wspominałem na początku, łącząc jednocześnie twórców i sympatyków poezji. Klub ma charakter otwarty i będzie służyć pomocą wszystkim, którzy odczuwają potrzebę pisania.

Spotkania twórców odbywać się będą w kawiarence klubu „U Ojca”.

Komisja Kultury ZW SZSP również otoczy troskliwą opieką nowo powstający klub.

WITOLD SIŁKA

TADEUSZ J. WOJCIECHOWSKI UR. 21.10.1956 R. W RAKOWIE WOJ. KIELECKIE. SZKOŁĘ ŚREDNIĄ — TECHNIKUM MECHANICZNE UKOŃCZYŁ W KIELCACH. OD PAŹDZIERNIKA 1977 R. STUDENT I-GO ROKU INSTYTUTU BUDOWY MASZYN WYŻSZEJ SZKOŁY INŻYNIERSKIEJ W ZIELONEJ GÓRZE. DEBIUT POETYCKI W TEATRZE „MAŁA SCENA” WOJEWÓDZKIEGO DOMU KULTURY W KIELCACH W SZTUCE POD TYTUŁEM „IZA II” W ROKU 1975 UTWORAMI „OSTATNI OBRAZ TWÓJ”, „POZEGNANIE”. OBECNIE DZIAŁA W GRUPIE POETYCKIEJ STUDENCKIEGO KLUBU „U JANA” WSInż. ZIELONA GÓRA.

Tadeusz J. Wojciechowski

Ostatni obraz Twój

Czy jeszcze wschodzisz blaskiem jutrzeńki?
w odbitym lustrze składasz swój wdziałek...
czy w szarym zmierzchu jesteś promykiem,
purpury krwawej — zagubionym dniem...
Gdybym odnalazł w bieżącej wodnym
spragniony szczęścia, zagubiony ślad,
który odpływa i gasnie znów,
a potem echem gnanym co się ginie,
gdzieś w sercu moim...
Mrokiem zapada ostatni obraz Twój
i cisza zewsząd i spokój trwa,
I czegoś pragnę, powoli trące,
i noc ucieka, zostaje żal...

Jeszcze drzemiesz ostatnia
przyczajona chwilo
w dogorywającym
konaniu papierosa
w pelzających wątlých
smugach dymu.
W popielniczce, czaisz się pustko.
Wiem jesteś Tu opodal
skaczesz do gardła...
Ty też dźwięczysz łyżko
znajomym szeptem
oznajmiasz nam posiłek
czaisz wspólny posiłek...
A jednak coś
umiera śmiercią
naturalną jak zwykły
niedopałek papierosa.
Mdleją głuchym dźwiękiem
ironiczne wzdęte, kroki
za zastoną godzin
jest gdzieś potok czasu
niełknięta strona marzeń
w którą ktoś uwierzył.

Jeszcze drzemiesz ostatnia
przyczajona chwilo
w dogorywającym
konaniu papierosa
w pelzających wątlých
smugach dymu.
W popielniczce, czaisz się pustko
Wiem jesteś Tu opodal
skaczesz do gardła...
Ty też dźwięczysz łyżko
znajomym szeptem
oznajmiasz nam posiłek
Nasz wspólny posiłek...
A jednak coś
umiera śmiercią
naturalną jak zwykły
niedopałek papierosa.
Mdleją głuchym dźwiękiem
ironiczne wzdęte kroki
za zastoną godzin
jest gdzieś potok czasu
niełknięta strona marzeń
w którą ktoś uwierzył.

URODZONY 11 LUTY 1955 R. W ZIELONEJ GÓRZE. W 1976 ROKU U-
KONCZYŁ TECHNIKUM MECHANICZNE. OBECNIE ZWIĄZANY JEST
Z GRUPĄ POETYCKĄ STUDENCKIEGO KLUBU „U JANA” WSIInż. ZIE-
LONA GÓRA. DEBIUTOWAŁ CYKLEM WIERSZY „BIAŁE TALIZMANY”
ZA KTÓRY OTRZYMAŁ I NAGRODĘ NA I PREZENTACJI TWÓRCÓW
AMATORÓW POEZJI I PROZY (18 LUTY 1977 — LEGNICA).

WOJCIECH LUBIENIECKI

W belkę miał nogi wrosnięte
szyderstwem ramiona przybite
i cały w słońcu
w ciepłym zachodzie dnia
nad drogą mą czuwał
i byłem bezpieczny
o ten jego uśmiech
i te kolce z korony
ciepłiwy jak pacierz wieczorny
cichy w chmurze milknących wróbli
spowiadał kolejny dzień

i wiatrem wątpliwości dolin przyjdź
w mocne dłonie porwij i zaśpij
w zieloność oczu twoich
skryj moje dni na marne
a w jaźni co dwoma ścieżkami kroczy
na pochybel
na zatracenie
przy rozstajnych myślach
z dziecięcych dni moich
ołtarz zbuduj

Ciche dzwony cerkiewnych kopól
o zachodzie słońca szepcą
najcichsze modlitwy i sny niespełnione
płacz nienarodzonych
a dzieci już wczoraj
na szkarłatnych dachach
gołębiami siadają
prośby o nowe bućki
zdrowe mamy
trzepot skrzydeł w kształcie fartuszka
a tupot stóp ptasich
wiaderek i kokardek pełny
ciche dzwony cerkiewnych kopól
o zachodzie słońca szepcą najcichsze
modlitwy i sny niespełnione

Przyszedłem do Ciebie sam
moją ironię jak broń
zostawiłem przed wejściem
buty w progu zdjąłem
i z odkrytą głową stoję
Ból wniósłem tylko
on we mnie cierniem
którego wyjąć sam nie zdołam
więc z nim przychodzę
mnie w ogólnym rozrachunku pomiń
tylko jego przyjmij i wysłuchaj

Nocą przychodzisz
obraz sprzed lat widzę
ciągle ta sama jesteś
w uliczkach znajomych wiatr
pajęczyny już trąca
a sen
nie tych sprawiedliwych
jak ciężkie muchy
otwiera drogę ucieczki
i rankiem przychodzisz
od potu mokrą koszulą
drogę myśli moich znaczysz
odbierasz złudzeniom sens
modlitwie wiarę
i choć coraz szczelniej pancierz
niespełnionych nocy
dom mój zamyka
ja wiem jednak, że przyjdiesz
porozrzucane zabawki o tym mówią
i pusta kołyska

Staruszka

Idzie drogą i syna
płacze
a lzy żłobią
twarz jej więc słone
bruzdy lat na policzkach
coraz większe jak syn duży
a ona już mała jak
syn był mały
czarna jaskółka z rękoma
włosów syna pełnymi
zwiastuje
a w słonecznikach wiatr

Przychodzę a jestem ubogi
w weselny płaszcz nieprzystrojony
droga choć nie cierniami
to jednak zbyt ciężka przez słabość
moją
prowadzi pod kapliczką
gdzie kopce ojce nasz wciąż świeże
i kamienie uśmiechów co trafić nie
zdołały
a ust ślady na stopach twoich
jak zbyt duże sandały nieuczciwie
szyte wśród tych darów
z całym moim gdzie — się — podziąć
i mnie przyjmij

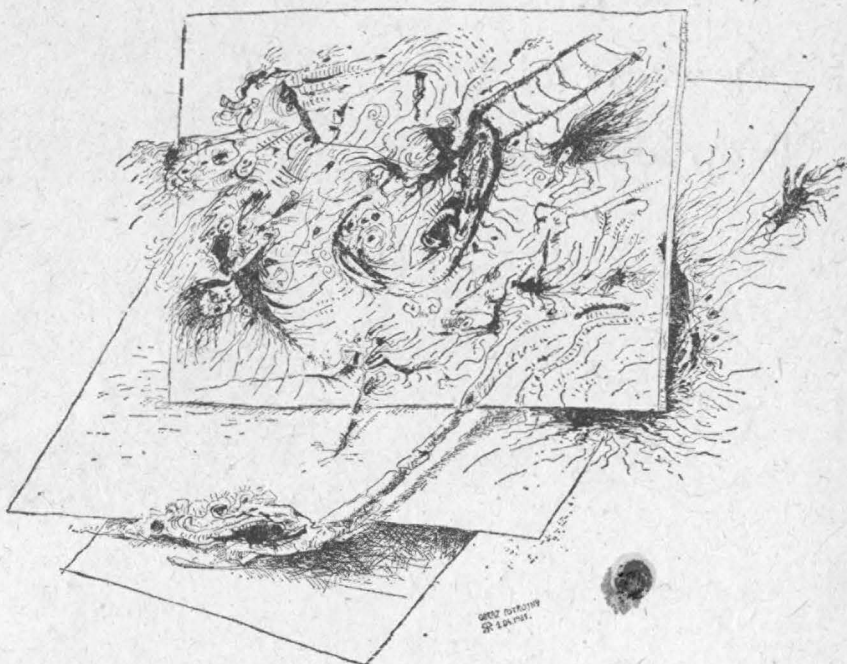

ZBIGNIEW ŁUCZKA

W tym miejscu obywatel leży
(świnia był, zmarł, więc jest
szanowny)
spróbuję żywot jego zmierzyć
i stanąć przy uczynkach dobrych...
... oto zacząłem ...
... świta ...
... zmierzam
śniadanie ...
...
... wieczera ...

W tym miejscu leży obywatel
zapomnij już, że był idiota,
weź świeczkę, pójdz do niego z
kwiatem...
Rozrabiał? Dawno! mniejsza o to.
02.11.80 r.

RYS. RYSZARD RYCZKOWSKI

„Mali muzykanci — op. kolejne”

Nad półlitrowką jedną i drugą,
w szarym pokoju, na smętnym stole,
pan Mietek swoje życie wysnuwa
— dole, niedole.

Nad ogóreczkiem w paski
krajającym
niewprawną ręką męską i silną
siedzą kompani z tej samej zmiany
— nie jest im pilno.

Na łóżku wiernie wspartym na
łapach
dwóch ułożyło swe zacne głowy
i jęło utwór muzyczny chrapać
— ponadczasowy.

Nad sągą Mietka i jego żony,
nad słojem grzybków
marynowanych
rzepoli radio. Koncert skrzypcowy
— twórca nieznan.

15.12.80

„O pewnym archeologu”

Kiedy przypadkiem mnie odgrzebie
(za milion lat a może dwa)
myślę, że będzie w siódmym niebie
(nie wiem, czy w niebie będę ja).
Chyba mnie zmierzy i połata,
i każe do muzeum zabrać
a wdzięczność współczesnego świata
wręczy mu Nobla... albo Abła.
Później umieści mnie za szybą
chroniącą członki od wandalii
a ja mu będę ręką kiwał
jakbyśmy się od dawna znali:
czasami się uśmiechnę szczerze
albo trwożliwie (różnie bywa),
bo facet będzie nietoperzem
w dodatku (chyba) gruba ryba.
Czasami westchnę w niepewności,
czegoż doszukał się
w mych szczątkach?
Toć jestem tylko kupą kości
zwierzaka, ssaka, człowieczątka

„Kołysanka salowej”

Kiedy zaśniesz tą długą nocką
trumnę z dębu dadzą ci mocną,
będziesz wiercił się przez sen,
ziewał,
w skrzyni twardej, z dobrego
drzewa,
a nad głową będziesz miał kamień,
słów parę wyrytych przez pamięć,
słów poważnych, bardzo
znamiennych...
Co powiadasz? Nie jestem senny!

IX 79

IX.79

ZBIGNIEW ŁUCZKA

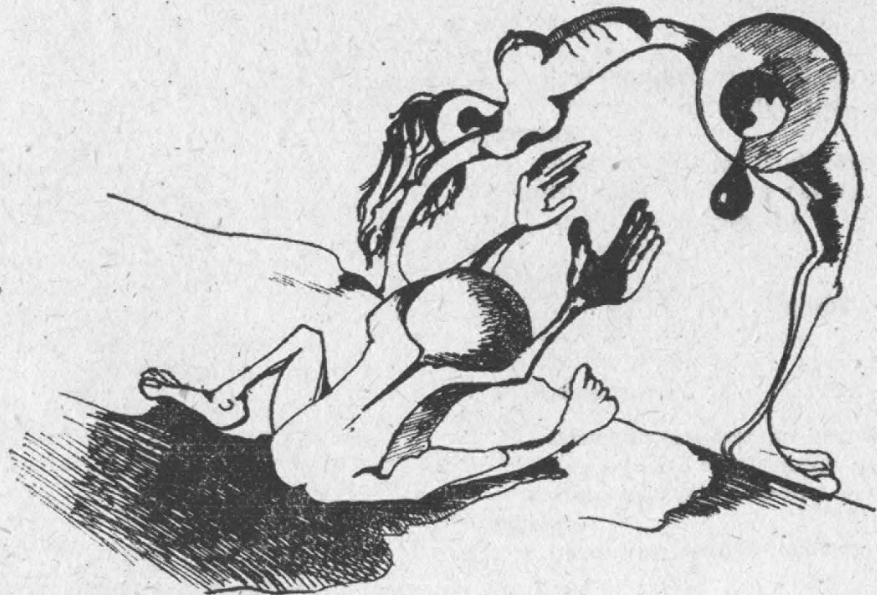
Opowieść o rycerzu Sewerynie Kopydrojciu

Rycerz Kopydrojć Seweryn o sercu męznym i szczerym usłyszał, że w baszcie pewnej niewiasta lży leje rzewne zamknięta na sto trzy spusty od pokus czyli rozpusty i czeka, aby mąż grzeczny zajrzał doń w czynie społecznym w pełnym bojowym rynsztunku najprzedniejszego gatunku.

Zakrzyknął dzielny Seweryn:
— Banzaj! do jasnej cholery!
siurpryżę nieszczęsnej zrobię,
uwolnię ją na Dzień Kobiet!
Pożegnał więc dziatki swoje,
spakował konia i zbroję,
wymykał w rękę swą żonę
i zaklął cicho na stronie
wsiadając do PeKaeSu:
— A niechże diabły mnie niesą.

Po latach dotarł nasz rycerz
przed baszty srogie oblicze
i piał się biedak do góry
choć był mizernej postury.
Gdy drzwi już wyważył toporem
zakrzyknął: Gore mi, gore!
i w chwili kłęski i bólu
zeskoczył desperat z murów
i zgasł ze zmiażdżoną głową
sto metrów pod swoją teściową.

IX.79

RYS. MIROSŁAW CZEKAŃSKI

Kolęda rodzinna

Wśród nocnej ciszy głos się
rozchodzi...

Zdałyby nam się babcie na święta,
na święta, nie na więcej,
babcie o wszystkim lubią pamiętać,
postałyby w kolejce.

...wśród nocnej ciszy głos się
rozchodzi...

Mogłyby babcie w fotelach usiąść
i siedzieć póty póki
nie będzie wrzeszczeć któreś z
wnucząt
bo babcie lubią wnuki.

...wśród nocnej ciszy głos się
rozchodzi...

Ludzie o babciach lubią pamiętać,
kochane ludzkie głowy,
babcia wymięta, w dali święta,
— babciu, co z babcią zrobić?

...wśród nocnej ciszy głos się
rozchodzi.

XII.79

— * —

Wiatr strąca liście — liście lecą
 Chmury się gniewają — deszcz pada
 Rzeki wzbierają — zalewają ziemię
 Słońce świeci — upały i kłeski
 Odstychasz na zawsze — umieram z rozpaczy

— * —

Jest taka śmieszna,
 Mała, zagubiona w labiryncie
 korytarzy
 Szuka twoich śladów
 Wydaje się jakby skulona
 Woła o powietrze
 Odnajduje Ciebie i już się uśmiecha
 Dziwna istota wśród nas ludzi

— * —

Zapomnieć o listach, telefonach
 marach, snach nocnych
 zapomnieć o spotkaniach
 uśmiechach, uściskach
 Zapomnieć twarz, oczy, usta, ręce
 Zapomnieć! Odejść! Nie powrócić!

EWA RYNKOWSKA

Odnajdywanie

Bezwidnie jak w pół śnie
 Odnajdywałem nasze ślady
 Wspólny śmiech, uścisk dłoni
 kilka łez...

Zasuszony kwiat, wspólne plany
 jakieś zdjęcie niczyje i nasze
 i muzyka grała przez wiatr
 i te słowa i spacer w nieznane

Migotanie świateł w oddali
 Spadająca gwiazda z marzeniem
 Wiodą nas w jakiś świat,
 Który dziś jest już tylko
 wspomnieniem

Wiodą nas w inny kraj
 Pełen dziwnej, nieznannej melodii
 W jakiś śmiech,
 uścisk dłoni, kilka łez...

Mój elektroniczny mózg

Mój mózg jest elektronicznym
 mózgiem
 Liczy dni, godziny, minuty, sekundy
 Przelicza słowa, gesty
 Dodaje do schorowanej wyobraźni
 marzenia o miłości
 Odejmuje ułamki lat, które
 przeszliśmy obok siebie
 Pomnaża i dzieli chwile,
 które były dla nas elektronicznym
 szczęściem, złożoną funkcją
 z całkami

15. 11. 80

RYS. MIROSLAW CZEKANSKI

RYS. ANDRZEJ MOCZYDŁOWSKI

„URWIEŚ”

URWIEŚ — STUDENT II ROKU PEDAGOGIKI KULT.-OŚW. TWIERDZI, ŻE PISZE PRZEWAŻNIE W CHWILACH SZCZEGÓLNYCH UNIESIEN I GŁĘBOKICH PRZEŻYC WEWNĘTRZNYCH. JEGO ZDANIEM WIERŠE, KTÓRE JUŻ PISAŁ, TO RACZEJ NIE POEZJA, ALE BARDZO OSOBISTA „PUBLICYSTYKA POETYCKA”. KONIECZNE WYDAJE SIĘ MU UMIESZCZENIE DAT POD KAŻDYM Z UTWORÓW, ZE WZGLĘDU NA TO, IŻ NIEMAL KAŻDY Z NICH POWSTAWAŁ W OKREŚLONYM CZASIE POD WPLYWEM PRZEŻYWANYCH DOSWIADCZEŃ I KAŻDY Z NICH Z OSOBNA OBRAZUJE OWCZESNY STAN DUCHA URWIESIA.

NAIWNY

Myślał, że piekło — ten naiwny —
występuje w jednej postaci,
a tymczasem świat jakiś dziwny —
w różne piekła życie bogaci...

Innym wszystko łatwo przychodzi,
róże ścielą się im pod nogi,
a naiwny myśli i ludzi,
że on też wejdzie na te drogi...

Nic z tych rzeczy — ty naiwniaczku —
los rzucił pod nogi kamienie,
nie masz pleców,
nie masz krewniaczków,
nie pomoże ci nikt przejść
— nie, nie...

Musisz sam znaleźć jakąś dźwignię,
musisz komuś nóżkę podstawić,
bo cię zduszą w krętej malignie,
i nie wstaniesz już
— będziesz krwawić...

16. 10. 79

Nie słyszysz

Nie słyszysz
Jak jęczą kamienie
Pierzchając spod twoich stóp
Jak milkną wierzby
Chowając w trawie swe łyzy
Nie słyszysz
Jak szepczą fale
Wody oczyszczającej
Jak skomli cierpienie
W każdym kto potrzebuje miłości
3. 11. 79

Sam

Sam —
takie puste słowo
puste jak pustka, która mnie otacza...
Sam —
mimo nadziei
sam na sam z nadziejami...
Sam —
nieprawdopodobne
a jednak możliwe, faktycznie...
Sam —
niepotrzebny
z dobrą wolą, ale bez dobrej woli...
Sam —
trudno zrozumieć
szczerłość nie zawsze popłaca...
Sam —
co robić?
a może nic już nie robić?...

16. 10. 79

RYSZARD RYCZKOWSKI

GRAFIKA R. RYCZKOWSKIEGO

Pierwszy kontakt z twórczością nastąpił w początku lat siedemdziesiątych, kiedy miał okazję oglądać twórczość plastyków zrzeszonych w Pracowni Ekspresji i Sztuki Psychopatologicznej w Branicach woj. opolskiej skąd pochodzi. W pracowni tej (świetnie zresztą zorganizowanej przy szpitalu psychiatrycznym w Branicach) spotykali się ludzie kochający sztukę, wśród nich chorzy psychicznie artyści. Atmosfera pełnej swobody twórczej panująca w pracowni musiała udzielić się bardzo młodemu wtedy i wrażliwemu człowiekowi szukającemu własnego sposobu wypowiedzi. Wpływ tamtego okresu można jeszcze dostrzec w pracach teraźniejszych.

W Branicach w latach 1974-76 odbyło się kilka jego wystaw indywidualnych i zbiorowych. A po skończeniu Studium Medycznego wyjechał na Ziemię Lubuską (Cibórz), gdzie mógł dalej realizować swoje zamierzenia.

Od 1979 roku przebywa z nami w WSP — obecnie jest studentem II roku Pedagogiki Kult.-Oświat.

Kontakt z ludźmi zajmującymi się tworzeniem utrzymuje poprzez Lubuskie Towarzystwo Kultury. Kontakty utrzymuje także z twórcami-amatorami w różnych miejscach Polski.

Miał także kilka wystaw indywidualnych i zbiorowych m.in. w czerwcu 1980 r. w klubie Stronictwa Demokratycznego i w sierpniu 1980 r. w kinie „Wenus”. W grudniu 1980 r. na Salonie Jesiennym urządzonym w BWA w Żarach otrzymał wyróżnienie.

RYSZARD RYCZKOWSKI:

„Mój przekaz istnieje poza zewnętrzną rzeczywistością nie uzupełnia jej, ani niczego nie proponuje. Po prostu jest gdzieś tam wewnątrz i każde pytanie albo próba racjonalizowania może ten przekaz osłabić lub zniszczyć. Bo chodzi o to, co jest gdzieś wewnątrz nas (nawet jeśli nie uświadamiamy sobie tego). To, co gdzieś tam w nas siedzi, niekiedy mocno nie daje spokoju, dlatego znalezienie drogi ujścia staje się koniecznością. Jednak rysunek lub obraz nie może imitować zdarzeń. Rysunek pozostaje nadal tylko rysunkiem, bo nie on jest istotny lecz sposób jego wykorzystania dla własnego przekazu. Niszczymy swoje odczucia, kiedy rysunek od zarania przeznaczony jest dla konkretnego odbiorcy.

Szanuję ludzi pracujących z naturą; tego typu zajęcie również mnie pochłania i jeżeli efekt mojej pracy jest tak mało związany z naturą, to tylko dlatego, że ja nie odtwarzam jej kształtów zewnętrznych lecz staram się zajrzeć w nią głębiej. Wierzę że można sobie wyrobić warsztat podczas odtwarzania natury, jednak stosunek do niej można osiągnąć jedynie drogą własnych przemysłów.”

RYSZARD RYCZKOWSKI
— GRAFIKA —

„Przeciw poetom” - rzecz o autorze „Ferdydurke”

Twórczość Witolda Gombrowicza — mimo wielkiego zainteresowania pisarzem — jest nadal prawie nieznaną. Trudno, aby wyrwane fakty, z jego życiorysu, nieznanymi — chyba że ktoś ma znajomych w Paryżu — „Dzienników Gombrowicza, przeczytanie i przyswojenie kilku pozycji wydanych w Polsce, przyspieszyło proces fascynacji młodych Polaków tym nadzwyczajnym pisarzem, artystą i filozofem. Mój krótki szkic podzieliłem jakby na dwie części: w pierwszej postaram się zapoznać czy

RYŚ. RYSZARD RYCZKOWSKI

telnika z Gombrowiczem od strony mniej oficjalnej, anegdotycznie, w drugiej — zajmę się analizą dwóch nieznanymi esejów tego pisarza.

Dzisiaj tak bardzo poważnie, z jaką czcią wymawiamy imię Gombrowicza. W latach swojej młodości Gombrowicz nazywał siebie „Ito”, lub „Itkiem”, bardzo lubił kiedy kolegi w ten sposób na niego wołali. W roku 1963 otrzymał list od jednego z kolegów — towarzysza dziecińczych

zabaw, później przyjaciela z gimnazjum — który w nagłówku napisał „Witku”. Obruszony Gombrowicz odpiisał mu: „Drogi Stasiu, list Twój ucieszył mnie i zdziwił zarazem. Przede wszystkim dziwne, że tytułujesz mnie „Witkiem”, choć zawsze na łonie Twojej rodziny zwałem się Itek. Skąd ta zmiana i czego dowodzi?”

Gimnazjum Wielkopolskiego, do którego uczęszczał Gombrowicz, znakomici profesorowie, autentyczni humaniści, wykształceni księża, specyficzna atmosfera domu rodzinnego na Służewskiej, wykształceni rodzice, znajomi — choćby profesor Józef Miłkowski-Pomorski, u którego zbierała się wówczas elita intelektualna Warszawy — miało decydujący wpływ na rozwój osobowy pisarza. Po wizycie w domu profesora Gombrowicz czuł się szczególnie podekscytowany i „dopełniony” intelektualnie. Jak już wspominałem, miał znakomitych nauczycieli, wymienię kilka nazwisk: Tadeusz Kotarbiński, Wacław Roszkowski, Wiktor Wąsik, Kazimierz Chodyniecki...

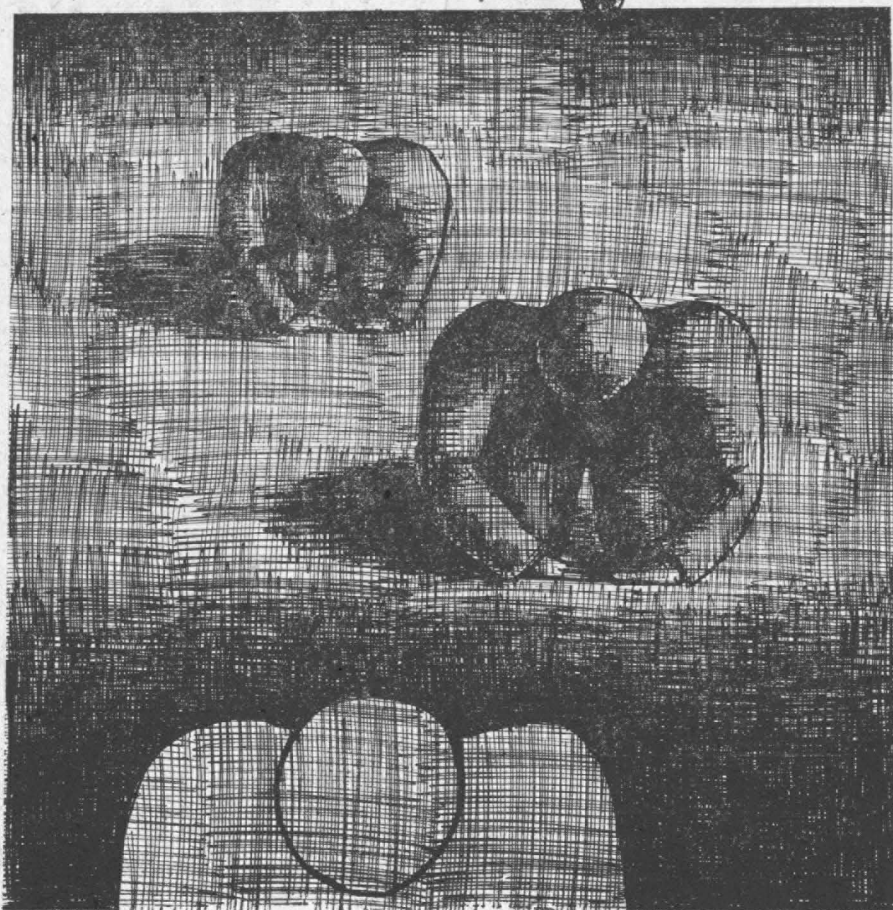
Twórczość Słowackiego zafascynowała Gombrowicza tak głęboko, że z kolegami — pomijam w tej chwili lekcje języka polskiego, na których nawet profesorowi imponował znajomością polskiego romantyzmu — rozmawiał o Słowackim przez Słowackiego. Gombrowicz znał na pamięć Słowackiego, wyróżniał także Wyspiańskiego, „Nie-boską komedię” i „Imidio na” Krasińskiego. Podobno doznał wstrząsu na „Nie-Boskiej Komedii” wystawianej w „Teatrze Polskim” z Wojciechem Brydzyńskim, Ireną Solką i Stanisławą Umińską w rolach głównych.

Gombrowicz najbardziej bał się matematyki, do której „nie czuł woli Bożej”; przed lekcją był jedną z nie licznych osób przejętych przedmiotem i profesorem Wolfke. Wszyscy czuli respekt przed profesorem Wolf

ke, ale nadwrażliwość Gombrowicza, brak większych zdolności z tego potęgowało jego lęk na zajęciach z matematyki. A jeśli dodamy, że specjalnością profesora były geometrie nie euklidesowe, geometria w ogóle (br!) i że profesor stale wyklądał na politechnice — uzupełniając etat w gimnazjum — nie będziemy wcale dziwiłi się młodemu gimnazjaliście. Przed klasówkami Witold w pobliskim sklepie kupował kolegom figi, którzy „wdzięczni” za łakocie przesyłali na karteczkach rozwiązane zadania.

Po maturze zdaje pomyślnie na prawo, warto zaznaczyć, że w tym okresie interesuje się przede wszystkim literaturą, mniej filozofią — prawdopodobnie zraził się „Prolegomenami” Kanta, które dla niego okazały się trudne. Przed wojną studia prawnicze na uniwersytecie miały większy podkład intelektualny, a niżeli teraz. W trakcie studiów Gombrowicz zapoznaje się z najnowszymi teoriami psychologicznymi, z filozofią człowieka filozofią w ogóle. Studia traktuje jako swoisty proces wewnętrzny i intelektualny doskonalenia, a nie pragmatycznie. W gimnazjum niechętnie uczył się łaciny, ale na studiach, konkretnie na wykładach z prawa rzymskiego zafrapowała go postać profesora Ignacego nawet do tego, że Gombrowicz wkuwał na pamięć (po łacinie!) formułki z prawa rzymskiego. Gombrowiczowi szczególnie odpowiadała fizjonomia profesora, rzymskie rysy jego twarzy, antifeminizm Koschembahra, wspaniała erudycja i jeszcze to, że profesor nie wymawiał... „r”. W tym momencie należy się wyjaśnienie — Gombrowicz też nie wymawiał dokładnego „r”, uważał, iż ludzie z taką wymową są w pewien sposób nobilitowani, wyróżnieni spośród innych „zwykłych” ludzi. Sporadycznie chodził na wykłady, które odbywały się

(Ciąg dalszy na str. 22)

RYS. ANDRZEJ MOCZYDŁOWSKI

(Ciąg dalszy ze str. 21)

na Wydziale Filozoficznym. A wykład wówczas: Kotarbiński, Władysław Tatarkiewicz, Tadeusz Zieliński...

Ciekawie przedstawiał się stosunek Gombrowicza do muzyki. Muzyką poważną zaczął interesować się w okresie studiów uniwersyteckich, a „znajomość” z wielkimi przedstawicielami muzyki klasycznej rozpoczęła się od wieczorków muzycznych i koncertów w filharmonii. Jego zainteresowanie muzyką przebiegało nawet dosyć dziwnie, ściśle wiązało się z konstrukcją psychiczną, ogólną postawą wo-

bec życia pisarza. Muzyka przyniała jego osobowość, osaczała i drażniła. Wielu kolegów Witolda pochodziło z rodzin, w których albo rodzice z wykształcenia byli znanymi albo sami grali na jakimś instrumencie. Gombrowicz szybko odnalazł się w świecie muzyki (duchowym i personalnym), zapoznał się z kilkoma pracami teoretycznymi poświęconymi muzyce, aby swobodnie operować terminami. Rzadko chodził do opery — drażniły go źle napisane libretta. Jego odbiór muzyki zakłócał tłum ludzi w filharmonii, operze..., od razu wyczuwał ludzi, którzy słuchali koncertu ze względu na snobizm, bo tak wypadalo, itd. Ale tak naprawde, mu-

zyka dla Gombrowicza stanowiła teren, na którym czuł się niepewnie, a do jego ulubionych utworów należała „Symfonia klasyczna” Prokofiewa, „Popołudnie Fauna” Debussyego, „Śmierć Izoldy” w układzie Liszta, interesował się Beethovenem, Bachem i Ryszardem Straussem. Wagner wydawał mu się kompozytorem szczególnie trudnym w odbiorze. Pewnego razu w jakimś większym towarzystwie zasiadł do fortepianu i zaczął walić w klawiaturę. Mówił, że „trwało dobrych piętnaście minut zanim się ludzie spostrzegli, że ich nabiera. Bardzo go to cieszyło... Co za idioci, żebyście wiedzieli z jakim nabożeństwem słuchali tej nowoczesnej muzyki” — opowiadał później kolegom.¹

O Gombrowiczu można nieskończenie: frapowała go popularność „Trędowatej” Haliny Mniszkówny — czytał tę powieść kilkakrotnie, o jego pobycie we Francji zaraz po ukończeniu uniwersytetu w roku 1927, sportowych pasjach...

Dwa szkice „Przeciw poetom” i „Sienkiewicz” doskonale korespondują z podanymi przeze mnie faktami, pozornie błahymi, śmiesznymi, tak jak te szkice — ironiczne, zabawne, a jednocześnie poważne, inteligentne, o dużym ładunku intelektualnym. Teza szkicu „Przeciw poetom” brzmi: „iż nikt prawie nie lubi wierszy i że świat poezji wierszowanej jest światem fikcyjnym oraz sfalszowanym”. Gombrowicz zastanawia się, dlaczego męczy go ten farmaceutyczny ekstrakt zwany „czystą poezją”, zwłaszcza gdy ukazuje się w formie wierszowanej. Dlaczego język poetów wydaje mu się najmniej ciekawy ze wszystkich możliwych języków i dla czego nie zna nic, jako styl, gorszego, nic bardziej śmiesznego niż sposób w jaki Poeci mówią o sobie i swojej Poezji? Gombrowicz przeprowadził następujące doświadczenie: kombinując poszczególne zdania lub fragmenty zdań z wiersza poety, zbudował wiersz absurdalny i odczytał go w gronie miłośników i koneserów poezji jako utwór wieszczczy — ku ogólnemu zachwytowi owych miłośników. Poeci stali się niewolnikami — i moglibyśmy określić poetę jako istotę, która już nie może wypowiadać siebie, gdyż musi wypowiadać Wiersz. Czy poeci nie tworzą dla poetów — zastanawia się dalej Gombrowicz.

(Ciąg dalszy na str. 23)

(Dokończenie ze str. 22)

Czy nie szukają oni jedynie wyznawców, to jest ludzi, jak Poetę i Poezję porównuje Gombrowicz ze śpiewem i śpiewakiem. Wyobraźmy sobie, że w gronie kilkunastu osób jedna z nich wstaje i zaczyna śpiewać. Śpiew ten nudzi większość słuchaczy lecz śpiewak nie chce zdać sobie z tego sprawy. Wymaga, aby wszyscy padali na kolana przed tym Pięknem, żąda bezwzględnej uznania roli Wieszczka. Choć nikt nie przywiązuje do jego śpiewu większej wagi, on przybiera minę jakby słowo je go miało decydujące dla świata znaczenie. Pełen wiary w swoją Poetycką Misję ciska gromy, huczy, grzmi, szaleje w próżni. Co więcej, nie chce przyznać się przed ludźmi, ani też przed sobą, że śpiew nawet jego samego nudzi, męczy i dręczy. Przecież on nie wypowiada się swobodnie, ani naturalnie, ani bezpośrednio — tylko w formie odziedziczonej po innych poetach, która straciła już styczność z bezpośrednim odczuwaniem ludzkim.

Z chwilą, gdy poeci stracili z oczu konkretną istotę ludzką, a wzrok utkwił, w abstrakcyjnej Poezji, nic nie pomogło powstrzymać ich na równi pochylej wiodącej w przepaść absurdu.² Gombrowicz tak kończy swoje rozważania: „Nie te mnichy (poeci) wolą się korzyć! Mnichy? To nie zna-

czy abym był przeciwnikiem Pana Boga lub jego rozlicznych zakonów. Ale nawet religia umiera z chwilą, gdy przeobraża się w obrządek. Zbyt łatwo zaiste poświęcamy na tych ołtarzach autentyczność i wagę naszego istnienia”.

Refleksje o Sienkiewiczach rozpoczął na ten sposób: „Czytam Sienkiewicza. Dręcząca lektura. Mówimy: to do syć kiepskie, i czytamy dalej. Powiadamy: ależ to taniocza — i nie możemy się oderwać. Wykrzykujemy: nieznośna opera! i czytamy w dalszym ciągu, urzeczeni.” Nazywa Sienkiewicza Hamletem drugiej kategorii i Dumasem Ojcem, pierwszej klasy, magikiem i urwodzięciem, który wsadził nam w głowy Kmicica wraz z Wołodyjowskim oraz panem Hetmanem Wielkim i zakorkował je. „Któż czytał Mickiewicza z własnej i nieprzymuszonej woli, któż znał Słowackiego? Krasziński, Przybyszewski, Wyspiański... było to coś więcej niż literatura narzucana, literatura wmuszana? Lecz Sienkiewicz to wino, którym rzeczywiście upajaliśmy się i tu serca nasze były... i z kimkolwiek się rozmawiało, z lekarzem, z robotnikiem, zawsze natrafiało się na Sienkiewicza, na Sienkiewicza jako na osłoneczny, najbardziej intymny sekret polskiego smaku, polski „sen o urodzie”. W „Sienkiewiczach” wspomina Gombrowicz również o Adamie Mickiewiczu, wymienia nazwiska Goethe-

go, Szekspira, Balzaka, Baudelaira, Dostojewskiego, Gide'a. Nawiązuje do przeszłości, do „saskiej groteski”, by czytelnik dokładniej zrozumiał nie tylko historię polskiego narodu, ale i jej wpływ na teraźniejszość.

Jeszcze dwa cytaty dotyczące bezpośrednio Sienkiewicza: „Grzech sympatyczny, grzech poczciwy, grzech uroczy, grzech „czysty” — oto specjalność tej kuchni. Nie rzymianin Skrzetuski, ale grzesznik Kmicic jest typowym bohaterem Sienkiewicza. Kmicicem i Winicjuszom pozwala się grzeszyć pod warunkiem, aby grzech pochodził z nadmiaru sił żywotnych i czystego serca... Gdybyśmy zapytali Sienkiewicza: — Dlaczego upiększa pan historię? Dlaczego upraszcza pan ludzi? Dlaczego karmi pan Polaków stekiem naiwnych iluzji? Dlaczego usypia pan sumienia, tłumi pan myśli i hamuje postęp? — odpowiedź jest gotowa, zawarta w ostatnich słowach „Trylogii”: dla pokrzepienia serc. A zatem Naród stanowi ostateczne jego usprawiedliwienie”.

DARIUSZ ŚWIDKIEWICZ**PRZYPISY:**

1. Tadeusz Kępiński „Witold Gombrowicz i świat jego młodości”, Kraków 1974, s. 272.
2. Mimo że przedstawionych zdań ze szkicu „Przeciw poetom” nie brałem w cudzysłów, przytaczam je w miarę dokładnie za Gombrowiczem.

**INFORMUJEMY CZYTELNIKÓW,
ŻE JEST TO OSTATNI
NUMER „FAKTORA”**

REDAKCJA

Studencka Spółdzielnia Pracy "GRONO"

Zadaniem spółdzielni jest prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług dla jednostek gospodarki społecznej, ludności, szkół wyższych i środowiska studenckiego w celu:

- niesienia pomocy materialnej studentom poprzez umożliwienie im zarobkowania zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami;
- umożliwienia członkom spółdzielni osiągnięcia dodatkowych kwalifikacji oraz wzbogacenia wiedzy zdobytej na uczelni;
- dążenia do zapoznania studentów z ideą spółdzielczości oraz zasadami jej organizacji i działalności.

Spółdzielnia działa w ramach Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy pod bezpośrednim kierownictwem Związku Studenckich Spółdzielni Pracy

JAK ZOSTAĆ CZŁONKIEM STUDENCKIEJ SPÓŁDZIELNI PRACY

Członkiem spółdzielni może zostać każdy student studiów stacjonarnych szkoły wyższej. Wcześniej powinien założyć KSIĄŻECZKĘ pracy, której otrzymanie warunkuje:

- posiadanie ważnej legitymacji studenckiej;
- wypełnienie deklaracji członkowskiej.

Wyrobinie książeczki wymaga dostarczenia zdjęcia i uiszczenia wpisowego w wysokości 5 zł. Zostając członkiem spółdzielni deklaruje się co najmniej jeden udział w wysokości 200 zł.

Przed podjęciem pierwszej pracy należy spełnić jeszcze dwa warunki:

- ukończyć szkolenie bhp II stopnia (prowadzone przez spółdzielnię) oraz zapoznać się z regulaminem pracy,
- uzyskać w książeczce pracy wpis lekarza „zdolny do wykonywania pracy fizycznej”

GDZIE POBIERAĆ ZLECENIA

W spółdzielni spotkasz się z dużą różnorodnością usług. Możesz wykonywać usługi proste, np. prace porządkowe, załadunkowe, przeprowadzki, możesz też podjąć tzw. prace specjalistyczne zgodnie z kierunkiem zdobywanej wiedzy.

Usługi różne wykonują zakłady usługowe niespecjalistyczne:

- Zakład Usług Różnych WSI, Zielona Góra, ul. Podgórna 43 c, pokój nr 1, telefon 729-63, zlecenia wydawane są w godz. 7.00-15.00,

— Zakład Usług Różnych WSP, Zielona Góra, Aleja Wojska Polskiego 67, telefon 22-12, wydawanie zleceń w godzinach 7.00-15.00,

— Zakład Usługowy „Olimpijczyk”, Gorzów Wlkp., ul. Nowotki 1, telefon 286-60, wydawanie zleceń w godzinach 7.00-15.00,

Usługi specjalistyczne — zgodnie z kwalifikacjami — oferuje Zakład Usług Technicznych, Zielona Góra, ul. Podgórna 43 c, pokój nr 4, telefon 717-61, zlecenia wydawane są w godzinach 7.00-9.00 i 12.00-14.00.

Po ukończeniu kursu z zakresu malowania, tapetowania cyklinowania i lakierowania parkietów, uszczelniania okien i inne (kursy spółdzielni organizuje raz w roku) możesz podjąć pracę w Zakładzie Usług Remontowo-Budowlanych, Zielona Góra, ul. Podgórna 43 c, pokój nr 10, telefon 717-61, zlecenia wydawane są w godz. 12.00-15.00.

ILE MOŻESZ ZAROBIĆ

Za wykonaną pracę otrzymasz wynagrodzenie prowizyjne, które stanowi kwota wpłacona na twoje nazwisko przez kasę spółdzielni. Usługi są płatne zgodnie z cennikami, które otrzymasz w każdym zakładzie.

Zarobki są limitowane:

- w ciągu roku akademickiego możesz zarobić 21.600 zł, w w umotywowanym przypadku 32.400 zł,
- na okres wakacji limit zarobków ustala każdorazowo zarząd Spółdzielni.

Przekroczenie zarobków bez zgody Zarządu jest niedopuszczalne.

Zarobki uzyskiwane przy wykonywaniu usług dla ludności i prac specjalistycznych nie są wliczane do zarobków objętych limitem.

PRAWA CZŁONKA SPÓŁDZIELNI

Jeśli zostaniesz członkiem spółdzielni wykonującym pracę masz szereg praw m.in.:

- do zatrudnienia w spółdzielni stosownie do swoich kwalifikacji, aktualnych możliwości gospodarczych potrzeb spółdzielni oraz pobierania wynagrodzenia za swą pracę,
- wybierania i być wybieranym do organów spółdzielni,
- brania udziału w Walnym Zgromadzeniu,
- uczestnictwa w podziale czystej nadwyżki,
- korzystania z urządzeń socjalnych, kulturalnych i sportowych spółdzielni,
- korzystania ze świadczeń socjalnych obejmujących: zapomogi losowe i okolicznościowe raz w roku, wczasy i obozy krajowe raz w roku, pożyczki na remont mieszkania pożyczki na uzupełnienie wkładu członkowskiego w spółdzielni mieszkaniowej, biletów do teatru i kin, dofinansowania do kursów samochodowych, nauki języków obcych i innych, zgłaszania wszelkich wniosków dotyczących działalności spółdzielni.

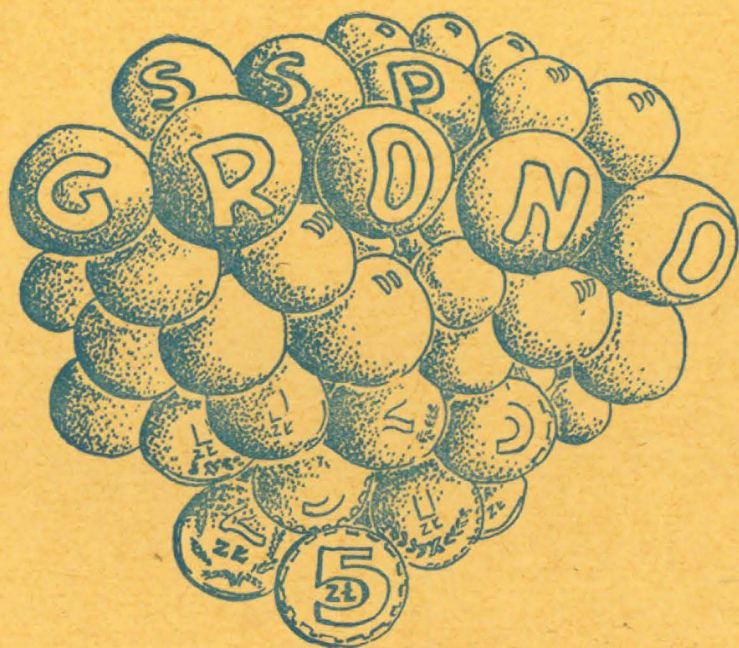

„FAKTOR” — JEDNODNIÓWKA KLUBU DZIENNIKARZY STUDENCKICH PRZY RADZIE OKRĘGOWEJ SOCJALISTYCZNEGO ZWIĄZKU STUDENTÓW POLSKICH, ZIELONA GÓRA, UL. BOHATERÓW WESTERPLATTE 30, TELEFON: 55-50

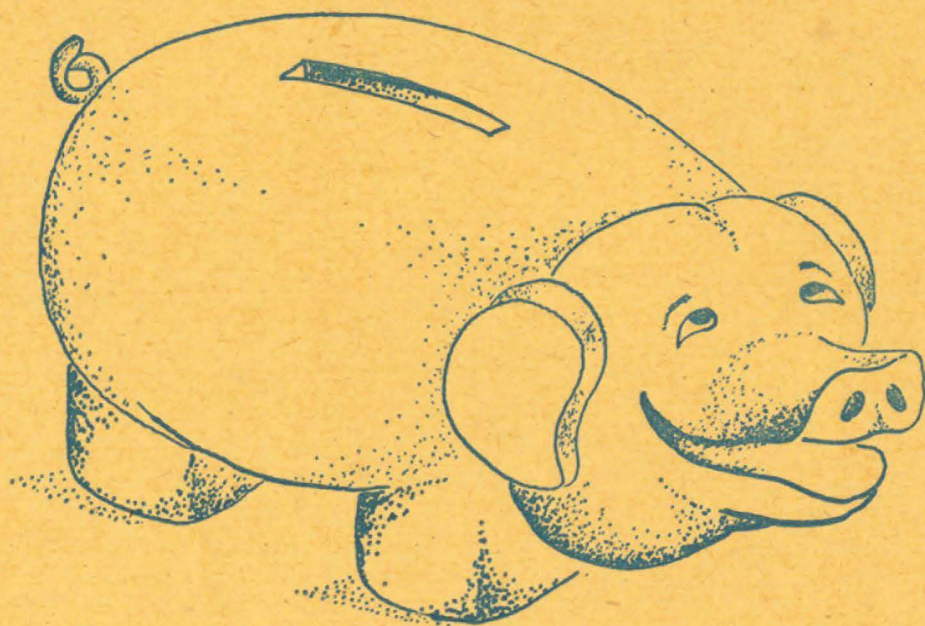
WYDANIE 26, CZERWIEC 1981 ROK KOLEGIUM REDAKCYJNE: Dżamila Ankiewicz, Marek Bartoszewicz, Janusz Kasprzak (red. nac.) Małgorzata Kowalska (sekr. red.), Andrzej Buck, Krzysztof Malta (p.o. z-cy red. nac.), Dariusz Świdkiewicz.

Nakład 500 egz. Do druku skierowano 15.05.1982 r. PZGK-12 751/2-587 500 egz. A-4 05.82. — N-21

J. KASPRZAK

תורה
תורה